

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Мінагрополітики
від 16 грудня 2016 року № 547

УДК 635.977.7

Код UPOV: LARIX_DEC

Методика

проведення експертизи сортів модрина європейської (*Larix decidua* Mill.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Larix decidua* Mill.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини чотирирічного віку

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити п'ять рослин чотирирічного віку.

2.3 Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше п'ять рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 2,0 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи дерев або частин дерев (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених дерев або частин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи дерев;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених дерев або частин дерев.

3.6 Кількість рослин / частин рослин Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або 10 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або 10 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для експертизи на відмінність.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з п'яти дерев нетипові не допускаються.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: форма крони (ознака 1);
- Час початку розпускання верхівкової бруньки (ознака 15).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів модрина європейської

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) PQ	Дерево: форма крони VG 1	яйцеподібна проміжна конусоподібна	1 2 3	
2. (+) QN	Дерево: за висотою MG 1	низьке середнє високе	3 5 7	
3. (+) QN	Дерево: діаметр крони MS 1	малий середній великий	3 5 7	
4. QN	Дерево: штамп за висотою MG 1	низький середній високий	3 5 7	
5. PQ	Дерево: забарвлення кори на зламі VG 1	жовте червоне коричнево-буре коричнєве	1 2 3 4	
6. QN	Дерево: борозенки на корі за глибиною MG 1	мілкі середні глибокі	3 5 7	
7. QL	Дерево: похилі гілки VG 2	відсутні наявні	1 9	
8. (*) QN	Дерево: кількість гілочок верхівкової кільчатки (час: осінь/зима) VS 2	мала середня велика	3 5 7	
9. (+) QN	Бокові гілки: кут між першими 5 см гілочки і головною гілкою MS 2	малий середній великий	3 5 7	
10. (+) QN	Гілочки поточного року: за довжиною MS 3	короткі середні довгі	3 5 7	
11. PQ	Гілочки поточного року: забарвлення (з-під сонячного боку після здерев'яніння) VS 3	сіро-коричнєве жовто-коричнєве червоно-коричнєве коричнєве	1 2 3 4	
12. (*) (+) QN	Хвоя: кількість голок у пучку MS 3	мала середня велика	3 5 7	

1	2	3	4	5
13. QN	Хвоя: інтенсивність зеленого забарвлення VG 3	слабка помірна сильна	1 2 3	
14. (+) QN	Хвоя: за довжиною MS 3	коротка середня довга	3 5 7	
15. (*) QN	Час початку розпускання верхівкової бруньки VS 3	ранній середній пізній	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів модрина європейської

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз проведення обстежень
1	Утворення гілузок поточного року
2	Поява верхівкових бруньок
3	Розпускання верхівкових бруньок

До 2. Дерево: за висотою, м.

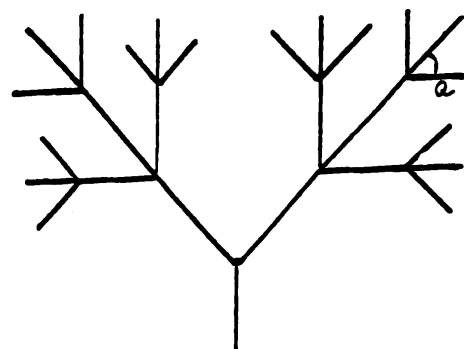
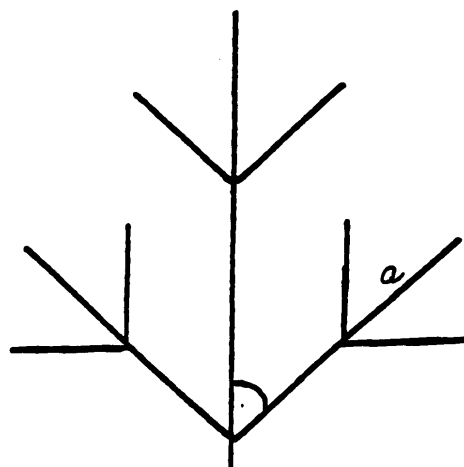
Низьке до 20; середнє – 20–30; високе – понад 30.

До 3. Дерево: діаметр крони, см.

Малий до 60, середній – 60–100, великий – понад 100.

До 9+10. Бокові гілки: кут між першими 5 см галузки і головною гілкою (9); Галузки поточного року: за довжиною (10).

(a) Галузка поточного року, (b) бокова гілка першого порядку .

До 12. Хвоя: кількість голок у пучку, шт.

Мала – до 25, середня – 25–50, велика – понад 50.

До 14. Хвоя: за довжиною, см.

Коротка – до 2; середня – 2,0 – 5,0; довга – понад 5,0

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Norway spruce (ornamental varieties) (*Picea abies* (L.) Karst.) (TG/96/4, UPOV) // Geneva. 1995-10-20. – 17 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg096.pdf